

Nr 238.

Av herrar **Sundelin** och **Näslund**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till skogsvårdslag m. m.*

Det förslag till ny skogsvårdslag m. m., som innehålles i proposition nr 34, är enligt vår mening i det väsentliga ägnat att utgöra en acceptabel grund för landets skogsvård och det skogligen återuppbyggnadsarbetet. Dock finna vi, att förslaget i två punkter icke är lyckligt utformat utan tarvar ändring.

Den bärande grundtanken i det svenska skogsvårdsarbetet samt den till stöd för detta arbete meddelade lagstiftningen kan sägas ha varit, att man strävat efter att åvägabringa ett förtroendefullt samarbete mellan de skogligen myndigheterna och skogsägarna, varigenom de skogsvårdande åtgärderna kunnat utföras på frivillighetens väg utan att lagtvång behövt användas. I detta syfte har stor vikt lagts vid upplysnings- och propagandaverksamheten, och staten har lämnat frikostiga bidrag som understöd för diverse skogsvårdande arbeten. I anslutning till samma tankegång har vår hittills gällande skogslagstiftning erhållit en tämligen mjuk utformning. I lagens procedurbestämmelser ha de skogligen myndigheterna ålagts att i första rummet, när behov av ingripanden förelegat, söka ernå frivilliga avtal eller överenskommelser med skogsägarna och sålunda handleda dem till rätta utan att lagtvång behöver tillgripas. I anslutning härtill ha även lagens straffbestämmelser varit milda, och överträdelse av lagbestämmelserna ha ej kriminaliserats. Avverkningsförbud samt tvångsutförande genom skogsvårdsstyrelsen av behövligen åtgärder på skogsägarens bekostnad ha varit de tvångsmedel, som lagen anvisat. Man torde vara berättigad säga, att dessa principer för vår skogslagstiftning visat sig vara väl funna och ha lett till goda resultat.

I det nu föreliggande förslaget till ny skogsvårdslag uttalar statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet i motiven sin anslutning till dessa principer. Han uttalar, att resultatet av skogsvårdsarbetet alltid ytterst måste bliva beroende på de enskilda skogsägarnas insatser. Man måste, säger han vidare, därför framför allt söka tillvarata det stora intresse för hithörande frågor, som redan nu finnes hos skogsägarna, och i den mån så behövs söka sprida ökade insikter rörande de krav, som böra uppställas ur skogsvårdande synpunkter.

Emellertid ha i propositionens lagförslag vissa ändringar mot nu gällande lag vidtagits, vilka — utan att beröra lagens positiva, skogsvårdande

syfte - - enligt vår mening äro ägnade att hos skogsägarna skapa irritation och därigenom minska förutsättningarna för fortsatt förtroendefullt samarbete mellan skogsvårdsmyndigheterna och skogsägarna. Vi syfta dels på vissa av lagens procedurbestämmelser och dels på ansvarsbestämmelserna.

Finner skogsvårdsstyrelse, att åtgärder för tryggande av återväxt jämlikt lagförslagets 14 eller 15 § äro eller kunna förväntas bliva påkallade eller att skogsmark är i sådant skick, att åtgärder enligt 16 § böra vidtagas, äger skogsvårdsstyrelsen jämlikt förslagets 19 § söka träffa överenskommelse med markens ägare om de åtgärder, som böra komma till stånd, samt om den tid inom vilken detta bör ske. Om sättet för denna första åtgärd från skogsvårdsstyrelsens sida på frivillighetens grundval torde alla vara ense. Kan emellertid sådan frivillig överenskommelse ej träffas, måste lagen skapa möjlighet för ett tvångsförfarande. Skogsvårdsstyrelsens första åtgärd blir då såväl enligt förslaget som enligt gällande lag att påkalla undersökning av det område, varom fråga är. Framställning härom göres hos skogsstyrelsen, som förordnar sakkunnig att med biträde av gode män å stället undersöka förhållandet. Synemännen avgiva redogörelse med förslag till åtgärder till skogsvårdsstyrelsen, vilken, om förhållandena därtill giva anledning, har att söka ånyo träffa frivillig överenskommelse med markägaren. Även beträffande denna del av proceduren, vilken i huvudsak överensstämmer med gällande rätt, biträda vi förslaget.

Det kan emellertid inträffa, att detta andra försök till överenskommelse ej leder till resultat eller att förhållandena äro sådana, att skogsvårdsstyrelsen finner det utsiktslöst att ernå frivilligt avtal. Tvångsförfarande måste då inledas. Enligt 1923 års lag skall detta ske på det sätt, att skogsvårdsstyrelsen instämmer markägaren till domstol, som har att pröva ärendet samt att föreskriva de åtgärder, som förhållandena kunna påkalla, ävensom fastställa den tid inom vilken de föreskrivna åtgärderna skola vara fullbordade. Härutinnan går emellertid förslaget i propositionen en annan och ny väg. I förslagets 20 § föreslås nämligen, att skogsvårdsstyrelsen icke skall hänskjuta saken till domstol utan till skogsstyrelsen, på vilken det alltså skall ankomma att pröva ärendet och föreskriva de erforderliga åtgärderna.

Departementschefen har sålunda här följt skogsstyrelsens eget förslag. Vi vilja här erinra om att icke mindre än 7 av de 10 sakkunniga, vilka skogsstyrelsen hade att rådföra sig med vid lagförslagets utarbetande, på denna punkt reserverade sig samt påyrkade, att domstolsvägen enligt 1923 års lag skulle bibehållas. I remissyttrandena över skogsstyrelsens förslag har även den föreslagna nya ordningen tämligen enhälligt utdömts samt yrkanden framförts om att domstolsförfarandet skulle bibehållas. Departementschefen har även i motiven medgivit, att det ur den enskilde skogsägarens synpunkt kunde framstå som önskvärt, att hans sak finge avgöras

av ett organ, som vore fristående från det aktiva skogsvårdande arbetet. Departementschefen har emellertid det oaktat ej velat frångå skogsstyrelsens linje. Han har motiverat detta med att det vore av värde, att det prövande organet självt ägde skoglig kompetens. Han har även ansett, att man ernådde större enhetlighet i avgörandena, om prövningen anförtroddes åt skogsstyrelsen.

Vi kunna icke biträda propositionens förslag i denna del utan anse, att domstolsförfarandet enligt 1923 års lag vida är att föredraga framför att skogsstyrelsen insättes som dömande instans. Vi ha tidigare framhållit, att en hörnsten i det svenska skogsvårdsarbetet är den förtroendefulla samverkan mellan skogsägarna och de skogliga myndigheterna. Detta friktionsfria och goda samarbete kan undermineras och undergrävas genom den föreslagna nya ordningen. För skogsägarna framstå skogsvårdsstyrelserna och skogsstyrelsen som olika instanser av samma myndighet. Om en skogsägare kommer i konflikt med skogsvårdsstyrelsen beträffande behövligheten av eller sättet för utförandet av en skogsvårdsåtgärd, vill han ha möjlighet att få saken prövad av en utomstående, opartisk myndighet. För skogsägaren framstår emellertid icke skogsstyrelsen som en från skogsvårdsstyrelsen fristående myndighet. De betraktas som strängt taget samma statliga organ, och om skogsstyrelsen dömer i mål, väckt av skogsvårdsstyrelsen, så anser skogsägaren, att skogsstyrelsen dömer i eget mål och att hans sak ej blivit behandlad enligt rättssäkerhetens krav. Detta är enligt vår mening en allvarlig sak.

Departementschefen har, då han gått på skogsstyrelsens linje, som huvudmotiv härtill anfört, att större enhetlighet kunde ernås vid ärendenas avgörande, om prövningen anförtroddes åt skogsstyrelsen. Även om vi till fullo inse betydelsen av att viss enhetlighet åvägabringas beträffande de allmänna riktlinjerna för skogslagens tillämpning, kunna vi dock ej finna, att vid bedömandet av nu förevarande ärenden det är önskvärt eller ens lämpligt med någon generalisering. Dessa ärenden avse fastställandet av de skogsvårdsåtgärder, som i det särskilda fallet kunna vara behövliga för åvägabringande av återväxt eller markens sättande under full produktion. Bedömandet härav måste bli beroende av naturförhållandena i det särskilda fallet, nämligen platsens geografiska läge, klimat, jordmånsförhållanden, markfloran, skogens tidigare behandling, den kvarvarande skogens beskaffenhet m. m. Allt detta måste genom skoglig expertis bedömas på platsen, och varje slags schematiserad bedömning efter förhandsmeddelade regler är av ondo. Departementschefens argument om den enhetliga behandling, skogsstyrelsen anses kunna åvägabringa, är därför enligt vår mening ej bärande.

I enlighet med det ovan sagda få vi påyrka, att det nuvarande domstolsförfarandet bibehålles vid proceduren enligt lagförslagets 19—20 §§.

Vi kunna icke heller biträda det förslag om skärpning av ansvarsbestämmelserna, som innehålles i lagförslaget 36—38 §§. Enligt gällande lag har avverkningsförbud samt, vid överträdande av sådant, förlust av det avverkade virket varit den väsentliga påföljden vid överträdelse av lagens till skogsvårdens tjänst meddelade föreskrifter om huru avverkning må bedrivas.

Härutinnan har nu i förslaget vidtagits den skärpning, att överträdelse av lagens avverknings- och åtskilliga andra föreskrifter straffbelagts, varvid straffet blir dagsböter. Detta gäller ej endast det fall, att avverkning skett inom område, som legat under avverkningsförbud, eller i strid med av skogsvårdsstyrelsen meddelad anvisning eller föreskrift, i vilka fall avverkningen kan påvisas ha skett mot bättre vetande, utan även i sådana fall, då skogsvårdsstyrelsen över huvud taget ej varit inkopplad eller uttalat sig. Dock har därvid i förslaget den reservationen gjorts, att straff ej skall utdömas, om avverkningen kan antagas ha skett av oförstånd.

Departementschefen, som även på denna punkt följt skogsstyrelsens ursprungliga förslag, har motiverat skärpningen av ansvarsbestämmelserna dels därmed, att skogsvårdsstyrelserna svårligen hinna övervaka alla avverkningar samt att en olaglig avverkning därigenom kan äga rum innan man hinner ingripa med ett avverkningsförbud, och dels med att lagens föreskrifter rörande omfattningen av avverkningen av mogen skog måste givas tillbörlig respekt genom effektiva straffbestämmelser.

Vi kunna icke biträda propositionens förslag i dessa delar. Därvid vilja vi först framhålla, att avverkningsförbudet i och för sig är en mycket allvarlig straffpåföljd. Sådant förbud behöver ej avse endast det skogsbestånd, däri avverkningen sker eller planlagts, utan det kan avse den skyldiges hela fastighet och till och med denna sambrukad fastighet. Då förbudet kan gälla upp till 10 år, är detta icke någon påföljd, som avverkaren utan vidare sätter sig över.

Det väsentliga i denna fråga är emellertid, att det kan råda mycket delade meningar, även bland fackmännen, huruvida en avverkning skall anses lagstridig eller icke. Säkerligen kommer detta mycket ofta att bli fallet beträffande den i lagens 7 § meddelade bestämmelsen, att avverkning av mogen skog ej får ske i den omfattning, att större rubbningar i avkastningens jämnhet uppkomma. En skogsägare företar i god avsikt en avverkning, som han anser lagenlig. Skogsvårdsstyrelsen företräder en annan uppfattning. Det kan för skogsägaren vara svårt att bevisa, att han handlat av oförstånd. Skogsägaren kanske ej ens vill medgiva detta, enär det hela ytterst är en ren omdömesfråga. Han riskerar då att bli instämd till domstol, vilket redan det, även om han där skulle bli friad, är en besvärande sak. Skulle domstolsutslaget gå honom emot, blir följden dagsböter och det avverkade virkets förlust, vilket synes hårt, då hans hand-

lande, enligt vad vi ovan sagt, många gånger endast bottenar i ett felaktigt bedömande utan ond avsikt.

Skulle en lagbestämmelse av denna art bli genomförd, är det fara värt, att det goda samarbete, som under decennier byggts upp mellan skogsvårdsstyrelserna och den skogsägande allmänheten, kommer att raseras och att skogsägarnas skogsvårdsintresse och deras känsla av omsorg för sin skog kommer att förkvävas. Samtidigt kommer lagbestämmelsen i fråga att belasta skogsvårdsstyrelserna med arbetsuppgifter, som dessa icke hava personella resurser att tillfredsställande bemästra. Vi måste av dessa anledningar avstyrka förslaget om att överträdelse av skogslagens bestämmelser skola kriminaliseras.

Med anledning av vad sålunda anförts föreslå vi,

att Kungl. Maj:ts förslag till ny skogsvårdslag ändras i följande hänseenden:

1) det domstolsförfarande, som föreskrives i 1923 års skogsvårdslagstiftning, bibehålles vid proceduren enligt det nu föreliggande lagförslagets 19—20 §§,

2) ansvarsbestämmelserna i lagförslagets 36—38 §§ ersättas med motsvarande bestämmelser i 1923 års lag, samt att vederbörande utskott får i uppdrag att utforma de ändringar i lagtexten, som bliva erforderliga vid ett bifall till vårt yrkande.

Stockholm den 11 februari 1948.

Gust. Sundelin.

P. J. Näslund.
